

Părintele SOFIAN

**SMERENIA ȘI DRAGOSTEA,
ÎNSUȘIRILE TRĂIRII ORTODOXE**

Ediția a III-a revizuită și adăugită

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Prefață de Prof. Acad. Virgil Câdea

*Ediție îngrijită și postfață de
Protosinghel Teofan Popescu*

DOXOLOGIA
Iași, 2018

TOATĂ VIAȚA PĂRINTELUI SOFIAN A FOST O LUMINĂ PE CARE A ÎMPĂRTĂȘIT-O ALTORA!

*Înaltpreasfințitul Părinte Teofan,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei*

Părintele Sofian a fost un chip al dragostei, al blândeții și al smereniei, prin excelență! L-aș putea compara cu o lumânare care s-a consumat pentru a-i lumina pe alții. Toată viața lui a fost o lumină pe care a împărtășit-o altora. Sunt trei aspecte principale prin care se poate spune că Părintele a răspândit lumină în jurul său.

În primul rând, a fost unul dintre cei mai mari pictori pe care i-a avut Biserica Ortodoxă Română. Miile de ore petrecute pe schele pentru a picta biserici – în țară sau în Orientul Apropiat – aceasta reprezintă dragostea sa cea dintâi, în care s-a simțit întotdeauna atât de bine, pe care a slujit-o cu atâta demnitate și de care nu s-a despărțit decât în ultimii ani ai vieții, când mâna sa tremurândă nu-i mai permitea să picteze.

Printre ultimele icoane pictate de Părintele Sofian se numără și cea a Sfântului Antim Ivireanul, care a fost canonizat în 1992. Iată că, la 82 de ani, Părintele

încă mai picta minunat de frumos... Nu numai icoana Sfântului Antim, ci și cea a Sfinților Români este pictată tot de precuvioșia sa. Biserica Mănăstirii Dealu, Biserica Radu-Vodă și multe alte biserici mărturisesc cât de aproape de Dumnezeu se simțea Părintele atunci când, cu mâna pe penel, se silea să zugrăvească chipul Maicii Domnului, al Mântuitorului Hristos, al sfinților pe care i-a iubit așa de mult întotdeauna.

În al doilea rând, Părintele a ars și a luminat tainic precum o lumânare, întrucât slujea atât de des Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie. Poate vă aduceți aminte cum, în fiecare dimineață, la Mănăstirea Antim, îl vedeți apropiindu-se de biserică, sfielnic, fiind așteptat întotdeauna de un grup de credincioși care îi cereau bani sau aveau nevoie de un sfat ori voiau să se spovedească. Îmi aduc aminte că, în ultima sa perioadă de viață, din cauza bolilor trupești, slujea mai rar, dar venea la Sfânta Liturghie și se așeza împreună cu Părintele Adrian în Sfântul Altar. Își lua epitrahilul și stătea acolo, pe un scaun, în timp ce la strană se citeau Ceasurile. La începutul Sfintei Liturghii, când se trăgea dvera și îl observau credincioșii, în Biserică era așa, un fel de „Of!”, ca o descoperire, un fel de ușurare pentru că îl vedeau acolo pe Părintele Sofian, așezat în Sfântul Altar. Nu vorbea, nu slujea, dar pentru credincioși era suficient. Părintele era acolo!

În al treilea rând, el a ars ca o lumânare la scaunul de spovedanie. Câte sute și mii de spovedanii o fi împlinit acest bărbat, singur numai Dumnezeu știe! Atâtea ceasuri pe zi aloca acestei relații personale cu credinciosul,

la Sfânta Spovedanie! Cu câte păcate s-a împovărat acest om, de-a lungul vieții sale, iarăși numai Dumnezeu știe... Eu știu un singur lucru: dacă spovedania i-a fost crucea grea pe care a dus-o de-a lungul vieții sale întregi, tot spovedania a fost cea care i-a dăunat iremediabil sănătății. Vă aduceți aminte cum stătea până seara, târziu, acolo, în partea stângă a Sfântului Altar și veneau creștinii în număr atât de mare, pentru mărturisire. Toți credincioșii doreau să se apropie mai mult de Părintele, ca nu cumva să le-o ia altul înaintea; se apropiau atât de tare, la doi-trei metri, încât Părintele, ca nu cumva să se audă ce spune penitentul, se apleca cu urechea mai aproape de gura celui care se spovedea. Și atunci, stând așa, ore întregi aplecat într-o parte, cu șira spinării îndoită, până la urmă i-a apărut acea suferință de care nu s-a mai putut vindeca până la sfârșitul vieții. Cu toate îngrijirile de pe urmă, nu s-a mai putut face mare lucru.

Ar trebui amintiți și anii de suferință din temniță, unde a fost închis pentru că a luat parte la fenomenul numit „Rugul Aprins”. Ar trebui să amintim dragostea sa pentru Basarabia care l-a oferit lumii întregi și de care nu s-a simțit niciodată despărțit. Ce mare bucurie avea când întâlnea călugări de la Dobrușa, mânăstirea unde depusese voturile monahale!

Îmi aduc aminte că, prin anii '95-'96, am plecat împreună cu Părintele în Basarabia. Am plecat din București până la Tiraspol ca să-l căutăm pe Ilie Ilașcu, acolo, în închisoare. Îmi amintesc, când am intrat pe teritoriul Basarabiei, cât de fericit era Părintele Sofian

și cum se simțea ACASĂ până tocmai acolo unde era Ilie Ilașcu. Nu pot uita cum palpita de bucurie când a ajuns din nou pe pământurile natale, după o absență destul de mare. Acel pelerinaj a avut ca misiune să-i transmită fratelui Ilie Ilașcu un cuvânt de îmbărbătare din partea Părintelui Patriarh Teoctist. Și cine putea fi mai potrivit pentru a duce acel mesaj, față către față, decât Părintele Sofian?

Și un ultim cuvânt. Am amintit de spovedanie. Aș dori să dau și eu o mărturie personală despre Părintele Sofian, în ceea ce privește scaunul de spovedanie. Căci am avut și eu bucuria, din momentul în care am venit la București, prin anii '90, și până în ceasul morții sale, chiar și după ce am plecat la Craiova, să-l am ca duhovnic. Asta pe de o parte. Iar pe de altă parte, din însărcinarea Preafericitului Părinte Patriarh, până în octombrie 2000, când am plecat la Craiova, am fost împreună așa-zisii conducători ai Mănăstirii Antim. Părintele Sofian era mai mult cu problemele liturgice, iar eu mai mult cu treburile gospodărești ale mănăstirii. Știți că, uneori, când sunt două persoane cu responsabilități în același loc, pot apărea ispите. Eu vreau să aduc această mărturie: n-am simțit niciodată din partea Părintelui Sofian vreă viziune diferită în a administra din punct de vedere economic, uman sau duhovnicesc treburile Mănăstirii Antim.

Și ce mai pot mărturisi acum, după un an și jumătate, cât a trecut de la ultima spovedanie? În clipele când te spovedeai aveai sentimentul acesta că-ți descarci sufletul fără pic de reținere. Simțeai că Părintele

Îți preia toată greutatea de pe suflet. Îți dădea câteva sfaturi, acolo, la sfârșit, care erau foarte importante, dar parcă nu acest lucru era esențialul. Cel mai important era că simțeai cum te ascultă, simțeai că participă la durerea ta, simțeai cum îți preia toată povara pe care o aveai pe umeri și pe inimă. În momentul în care te ridicai de la pământ, te simțeai cu totul alt om. Simțeai că pleci acasă cu multă putere în suflet, că-ți poți lua de la capăt viața, că-ți poți duce mai ușor crucea, cum a fost a mea, de arhiereu vicar, pe atunci, și, mai pe urmă, aceea de Mitropolit al Craiovei. Chiar și după ce am plecat în cetatea Băniei, veneam destul de des la București și făceam tot posibilul să ajung la spovedanie, la Părintele. Mă întorceam de fiecare dată la Craiova cu mult mai multă tărie și cu mult mai mult curaj, pentru că-mi răsunau în minte și în inimă cuvintele Părintelui: „Nu te lăsa, Părinte! Mergi mai departe, Dumnezeu e cu tine! Prin câte greutăți am trecut și eu...”

Am făcut această mărturisire personală, nu de dragul mărturisirii. Sunt sigur că, pe lângă alte aspecte ale relației pe care cei mai mulți dintre dumneavoastră ați avut-o cu Părintele Sofian, această stare de mulțumire sufletească, de liniștire desăvârșită după o convorbire cu Părintele, după ce dânsul ți-a ascultat focul inimii, este starea sufletească definitivă pentru toți cei care au avut binecuvântarea din partea lui Dumnezeu de a se spovedi la sfinția sa.

Părintele Sofian s-a născut în cer. Așa spuneau părinții de mai înainte de noi: „S-a născut în cer”, nu a murit. Și ne întristăm. Și noi, cei de la Mănăstirea Antim,

și ascoriștii care l-au avut ca duhovnic, și pictorii de biserici, și Basarabia... Ne întristăm cu toții. Pe de o parte. Dar, până la urmă, toți ne bucurăm. Ceea ce a făcut Părintele Sofian pentru noi în această lume pământească este de o importanță imensă! Dar ceea ce face Părintele Sofian acolo Sus, în fața Tronului Preasfintei Treimi, și pentru arhieriei pe care i-a avut ca fii duhovnicești, și pentru ascoriști, și pentru basarabeni, și pentru pictori, înseamnă cu mult mai mult. Pentru că plecarea lui dincolo înseamnă un plus de relație cu toți cei pe care i-a cunoscut și, cu certitudine zic, înseamnă și o intrare în relație cu cei care nu l-au cunoscut fizic, dar încep de acum să-l descopere, prin cărțile duhovnicești și prin înregistrările și mărturiile rămase. Vă doresc tuturor numai bine! Rămâneți cu Dumnezeu și cu Părintele Sofian!

Conferință susținută în București,
2003

PREFAȚĂ

la a treia ediție

Despărțirea de Părintele Sofian, de la care au trecut – iată! – doi ani¹, a prilejuit ucenicilor lui și tuturor celor care au avut privilegiul de a se bucura de povețele sale și de harul pe care îl răspândea personalitatea sa, reflecții mai profunde privitoare la prezența providențială a sfinției sale în viața duhovnicească a românilor din secolul XX.

La întrebarea privind înțelesul de căpetenie al întâlnirilor noastre cu Părintele Sofian, am putea da, deocamdată, câteva răspunsuri. Părintele Arhimandrit face parte din șirul neîntrerupt al marilor Stareți din Biserica Ortodoxă Română. Strămutat dincoace de Prut, în România liberă, în bejania lui din partea ocupată a Moldovei, Părintele Sofian a adus cu dânsul, în obștile în care a viețuit, o tradiție de viețuire monahală păstrată cu scumpătate după cotropirea din 1812. Era predania Cuviosului Paisie de la Neamț. Părintele Sofian era – prin învățătură și trăire – un paisian. Venit în România, sfinția sa, alături de alți călugări basarabeni, a primit adăpost și loc de împlinire lăuntrică în lavre de aceeași

---

¹ Prefața a fost alcătuită în anul 2004.

tradiție paisiană: Căldărușani și Cernica. Prin prezența sa și a fraților săi de călugărie care s-au bucurat de același adăpost, s-a continuat în aceste obști din Țara Românească duhul împlinirii duhovnicești pe care l-a slujit și l-a răspândit Cuviosul Paisie și ucenicul său iubit, Gheorghe. În cele două obști amintite, Părintele a întâlnit și a întărit învățăturile marilor Stareți de odinioară, de la Sfântul Ierarh Calinic până la Cuviosul Antipa Dinescu și ucenicii săi. Întărit în lucrarea sa de învățatura Părinților filocalici (împrospătată de Părintele Stăniloae și de pilda unui isihast al vremurilor noastre, venit chiar din infernul totalitar sovietic) și sporit prin încercările proprii din temnițele comuniste, Părintele Sofian a fost, în același timp, legătura vie între cea mai bună tradiție monastică românească și cea din vremea noastră. Nu trebuie uitată, de asemenea, importanța apartenenței părintelui la cel mai însemnat curent de orientare ortodoxă românească pentru intelectualii din anii imediat următori celui de-al Doilea Război Mondial: mișcarea duhovnicească a „Rugului Aprins”.

Desăvârșirea duhovnicească a Părintelui Sofian l-a chemat, în mijlocul celui mai încercat veac din viața spirituală și socială a românilor, la ascultări pe care puțini părinți le-ar fi primit și împlinit într-un mod atât de bineplăcut lui Dumnezeu. A fost Starețul Mănăstirilor Antim și Plumbuita. În ctitoria marelui Sfânt Ierarh Antim Ivireanul și-a asumat o misiune care depășea viața călugărească: aceea de îndrumător, de povățuitor de suflete în rândul credincioșilor din București, capitala

țării fiind un tărâm al multor creștini păzitori ai credinței, căutători de adevăr și desăvârșire, dar, în același timp, și un loc încercat de ispite și de rătăcirii, mai mult decât oricare alt oraș al României. Părintele Sofian a fost, prin excelență, duhovnicul român al epocii moderne. Acolo, la Antim, în perioada cotropirii comuniste, Părintele a împlinit marea voință a sfântului ctitor, adăugând la diata lui privind milostenia, viața de obște, păzirea rânduielilor monahismului ortodox, rânduieli liturgice exemplare, așa cum în Țara Românească numai la Mănăstirea Antim se păzeau cu atâta atenție și frumusețe. Reflecții și inspirații viitoare ale celor care l-au cunoscut pe Părintele Sofian, l-au ascultat și i-au trăit învățăturile, se vor adăuga, neîndoielnic, în timp, povestind și alte fapte mari ale sfinției sale, alte împliniri și alte trăsături ale personalității sale.

Culegere de povățuiri duhovnicești, contemporană nouă – așadar, o dovadă că gândirea și trăirea creștină sunt nu numai cu puțință, ci vii și lucrătoare în această epocă pe care Cuviosul Paisie, Starețul Mănăstirii Neamț, o numea, încă de acum trei veacuri, „vremile cumplite de acum” –, cartea de față este, deopotrivă, un document al vieții religioase românești de la cumpăna dintre al doilea mileniu și cel de-al treilea. Înțelegerea deplină a acestor sfaturi către sufletul tânăr, rostite de Părintele Arhimandrit Sofian, se cuvine a fi adâncită prin referiri la această filiație spirituală a sfinției sale, la ucenicia sa în vetre vestite ale monahismului nostru de dincolo și dincoace de Prut, prin mărturii despre Părinții de un gând și de o viețuire cu dânsul din mănăstirile Cernica,

Sfântul Antim sau Plumbuita, precum Ioan cel Străin, Daniil (Sandu Tudor), Petroniu, Benedict Ghiuș, Felix Dubneac, Damian Stogu și alții.

În anii imediat următori celui de-al Doilea Război Mondial, în special până la înțetirea prigoanei comuniste (dar și după aceea), se aflau în București sfinte lăcașuri cu viață liturgică intensă, cu slujitori de mare vrednicie; erau duhovnici îmbunătățiți care au împlinit împreună misiunea providențială de îmbărbătare și îndrumare creștină a credincioșilor Bisericii noastre.

Cursul vieții duhovnicești într-o comunitate creștină se aseamănă adesea firelor de apă numite ponoare – când se strecoară pe sub pământ și izbucuri, când ies din nou la suprafață.

Tradiția rugăciunii neîncetate și a căutării căilor desăvârșirii părea să fi intrat la noi într-o perioadă de secetă în secolul al XIX-lea, după înflorirea învățăturilor filocalice și a viețuirii monahale din deceniile de aur ale reînnoirii isihaste de sub poava Cuviosului Paisie și a ucenicilor lui. Dar undele cristaline și dătătoare de viață ale Tradiției au ieșit din nou la lumină, curate și puternice, în anii dintre cele două Războaie Mondiale. Ele au făcut să rodească ogorul credinței românești atunci când râvna trezvitoare a Părintelui Dumitru Stăniloae și a duhovnicilor din sihăstriile Carpaților le-a deschis matcă nouă către cei însetați de apă săltătoare întru viață veșnică, din care cel ce va bea „nu va mai înseta în veac” (Ioan 4, 14). În ponoare, sub cele patru decenii de suspiciune și represiune oficială față de orice manifestare de misticism, aceste izvoare

de apă vie au fost păstrate limpezi în taina relației dintre duhovnici și ucenici, arătându-și din nou puterea regeneratoare în Biserica Ortodoxă Română care fusese umilă, nedreptățită, dar nebiruită.

Care au fost resursele de Adevăr și de trăire ce au întărit creștinătatea românească în anii ei de încercare, s-a văzut, după decembrie 1989, din ridicolul ofensivei sectelor trimise pentru o misiune inutilă și absurdă, într-o țară în care Cuvântul dumnezeiesc fusese predicat cu două milenii în urmă de Sfântul Apostol Andrei, întemeindu-se astfel una dintre cele mai vechi și mai puternice Biserici. S-a văzut, de asemenea, din cererea și răspândirea îmbelșugată a cărților duhovnicești – mult timp interzise de cenzura ateistă –, a acestor izvoare de învățătură și de viețuire creștină pe care se întemeiasă, cu cinci veacuri în urmă, însăși cultura românească. S-a văzut, mai ales, din întoarcerea către Cuvântul dumnezeiesc a celor neștiutori de puterea Lui ziditoare, cum ar fi tinerii studioși ai acestei țări – nu numai teologi, ci din toate ramurile cunoașterii, dornici, pentru viața lor, de teme sigure și de orientare nerătăcită –, căutători ai Luminii care risipește întunericul și confuzia „veacului cumplit de acum”.

Cartea de față, ajunsă acum la o a treia ediție îmbunătățită, este rodul unei ascultări încredințate de Părintele Sofian unui ucenic al sfinției sale, fost președinte al Asociației Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR) din București în anii '90, care a devenit între timp ieromonah. Volumul înmănușează cuvinte ziditoare ce împletesc firul tradiției paisiene cu

Prefață

experiența grupului de rugăciune și de reflecție creștină „Rugul Aprins”. Aceste cuvinte sunt adresate nu numai tinerilor din mănăstiri sau din lume, ci oricui își începe urcușul duhovnicesc, pentru că, în acest domeniu, cei mai mulți suntem abia la începutul drumului, indiferent de vârstă.

Citind frumoasele învățături adunate între copertile acestei tipărituri de suflet, să rămânem recunoscători Părintelui Stareț pentru povețele sale, cunoscând că mulțumirea noastră i-o putem arăta și prin împlinirea celor pe care cu înțelepciune și cu dragoste ni le-a spus.

Profesor Academician Virgil Cândea

REPERE BIOGRAFICE

7 octombrie 1912 – Serghie (Sofian) Boghiu se naște în Basarabia, comuna Cuconeștii-Vechi, județul Bălți, într-o familie evlavioasă de țărani, cu șase copii.

Toamna, 1926 – La vârsta de 14 ani, intră ca frate la Schitul Rughi-Soroca.

1928-1932 – Urmează Școala de cântăreți bisericești de la Mănăstirea Dobrușa-Soroca.

1932-1940 – Este elev la Seminarul Monahal de la Mănăstirea Cernica.

25 decembrie 1937 – Primește tunderea în monahism la Mănăstirea Dobrușa, schimbându-și numele din Serghie în Sofian.

6 august 1939 – Este hirotonit diacon, în Catedrala din orașul Bălți, de către Înaltpreasfințitul Mitropolit Tit Simedrea, pe atunci Episcop de Hotin.

Iunie, 1940 – Atunci când Basarabia este ocupată de Uniunea Sovietică, Părintele Sofian, împreună cu 20 de călugări și frați din Mănăstirea Dobrușa, se refugiază în România și se stabilesc la Mănăstirea Căldărușani.

Toamna, 1940 – Se înscrie ca student la Academia de Arte Frumoase din București și este primit ca bursier la Căminul de studenți monahi de la Mănăstirea Antim.

1941 – Se înscrie la Facultatea de Teologie din București.

11 aprilie 1945 – Este hirotonit preot pe seama Mănăstirii Antim din București, în Duminica Sfântului Ioan Scărarul.

În același an termină Facultatea de Teologie și Academia de Arte. Lucrarea de licență susținută la Teologie s-a intitulat *Chipul Mântuitorului în iconografie*.

1945-1948 – Participă la întâlnirile „Rugului Aprins” de la Mănăstirea Antim.

Vinerea Mare din 1947 – Este hirotesit duhovnic.

15 iunie 1950 – Este numit stareț al Mănăstirii Antim.

1950 – Este numit membru în Comisia de Pictură Bisericească.

1951 – Este hirotesit arhimandrit.

1954-1958 – Este stareț la Mănăstirea Plumbuita din București.

1958 – Este arestat și condamnat la 16 ani de muncă silnică, sub acuzația de „uneltire contra ordinii sociale” prin activitate mistică dușmănoasă în cadrul organizației „Rugul Aprins”. Va fi închis la Jilava, la Aiud și la Balta Brăilei.

1964 – Este eliberat în urma Decretului general de grațiere.

1967 – Revine la Mănăstirea Antim. Până în anul 1998, când gravele probleme de sănătate nu-i vor mai permite, Părintele Arhimandrit își formează cu răbdare, în scaunul spovedaniei, sute de ucenici, fiind numit, pe drept cuvânt, „Apostolul Bucureștiului”.

14 septembrie 2002 – În timpul Sfintei Liturghii a Praznicului Împărătesc al Înălțării Sfintei Cruci, după o grea suferință, Părintele Sofian se mută la veșnicile locașuri. Este înmormântat la Mănăstirea Căldărușani.

De-a lungul vieții, a pictat – singur sau în colectiv – mai multe biserici din țară (Radu-Vodă, Pipirig, Negru-Vodă, Saon-Tulcea, Slatina, Dealu, Agapia Veche, Celic-Dere, Agafton etc.), precum și din străinătate (Siria, Liban). A predat pictura la Seminariile Monahale de la Mănăstirea Neamț și de la Curtea de Argeș.